

navaja zraven često dostojnejši izraz. S tem delom, ki obsega dobrih devet desetlin vsega, kar nam slovar nudi, je rešil Vodnik brez dvoma marsikako besedo pozabljenja in jo po Cigaletu razširil tudi v drugih krajih, rešil nam je tudi nekaj tedaj že zastarelih besedi: *deber* (Hain), *vék*, *lepén*, *éica* (Laub), *voder*.

Glavna je vendarle njegova praktična zasluga; da je uničil krajevni separatizem slovenskih deželá v jezikovnem oziru in podrl mejnike, ki so nekdanji „kranjski“ jezik ločili od narečij sosednjih slovenskih dežel. Vodnikov slovar je prvi, ki se ozira na vsa slovenska narečja skoro brez izjeme. Nadalje je bil Vodnik prvi, ki nam je podal skoro čisto slovenske besede in izraze v svojem slovarju, zaznamujoč njih naglas, prvi, ki nas je opozarjal na dvojni pomen slovenskih glagolov. Vodnik je bil prvi, ki ni brez potrebe nemčeval in hrvatil ter prestavljal stare mejnike, kakor sam to očita Pohlinu (Povedanje od slovenskega jezika, 1797/1798, prim. Wiesthaler: V. Vodnika izbrani spisi str. 60).

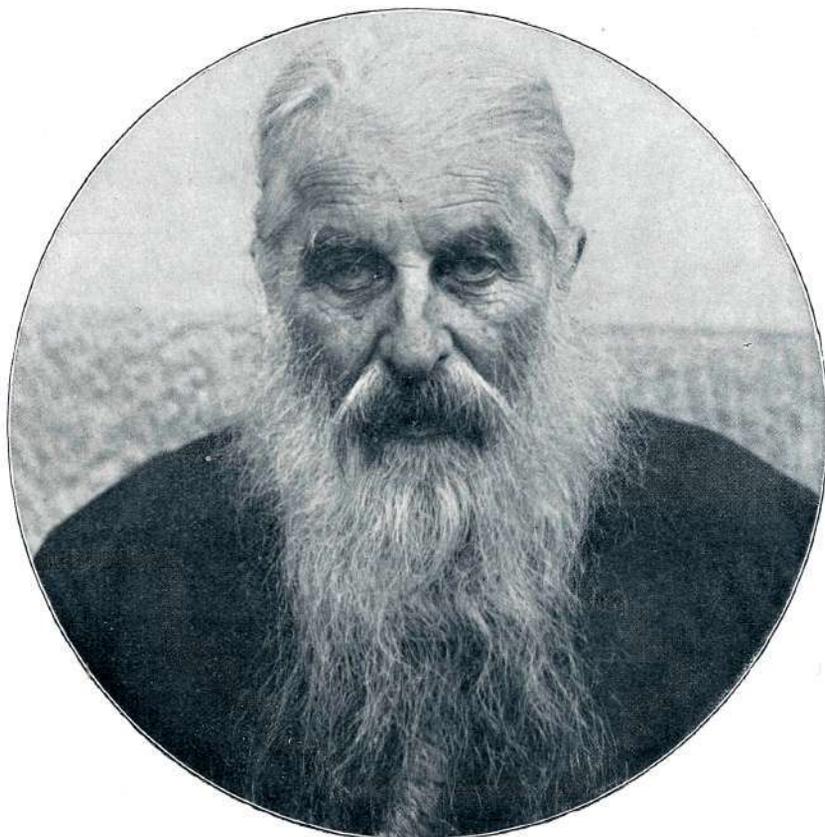
Pravo pot je v teh ozirih ravno Vodnik pokazal svojim naslednikom.

II.

Pravo načelo je zastopal Vodnik tudi, kar se tiče vprašanja, kako bogatiti besedni zaklad slovenski s pomočjo drugih slovanskih jezikov. Na te se je oziral že Kumerdej in pred njim Pohlin, poslednji zlasti na češčino. A ravno Pohlin je pogosto kar prestavil češke besede v slovenščino, često brez potrebe, često pa kar mehanično, ne da bi jih izpremenil po slovenskih glasoslovnih pravilih. To je prvi storil zopet Vodnik.

Pa tudi obzorje Vodnikovo je širše kot Pohlino. Ne samo na češčino ali najbližjo hrvaščino, skoro na vse slovanske jezike se je oziral. V besednjaku citira Čehe in Poljake, Lužičane in Ruse, Slavonce (kajkavce), Srbe in Hrvate. Tega pa ni storil, če ni bilo potrebno, vsaj kakor Vodnik sam trdi. Le če ni našel slovenskega izraza, le tedaj: „forschte er nach dem Ausdruck, mit dem andere Slaven diesen oder jenen Gegenstand bezeichnen, vergaß aber dabey niemahls wohl zu bedenken, ob

er auch dem Krainer Slaven und seinen Nachbarn leicht verständlich sey, und nur dann erst, wenn er ihn so fand, verpflanzte er ihn auf unseren Boden. Sorgfältig zog er hiebey die Werke eines Jambresich, Bellostenetz, della Bella, Trotz, Tham, Tomsa, Dobrowsky . . . Heym und Stulli, das 1704. zu Moskau gedruckte dictionarium bilingue . . . auch andere berühmte russische und glagolitische Schriftsteller, Smotrisky, Sovich, Hertinius, Frencelius u. m. a. zu Rathe; benutzte jedoch nichts aus denselben, wenn er es nicht mit dem charakteristischen Geiste unseres Dia-

SRBSKI PRAVOSLAVNI POP

lektes übereinstimmend fand.“ Tem besedam Vodnikovim (v oglasu leta 1806. Laib. Wochenbl. XXV/VI.) ne morem mnogo pristaviti. V slovarju razen Tomse, Dobrovskega in Belostenca skoro nikogar imenoma ne navaja, ampak samo jezik, iz katerega je kaj vzel. Posebno rad se pa ozira na ruščino, potem na hrvaščino in češčino, le malo tudi na poljščino in sorbsčino, a bolgarščine sploh nič ne omenja. Iz teh jezikov je vzel semtertje kak izraz, a le malo, rajši išče sorodnosti med kako slovensko besedo in sorodno v kakem drugem slovanskem jeziku. Kjer kako tako sorodnost najde, jo vestno zabeleži [plasa *шолоса*, fopernik *соперникъ* H; kolif *колѣска*, strok *струкъ* itd.).